

"לא תעמוד על דם רעך"

(ויקרא יט, טז)

בשיעור זה נדון בחובתנו להגיש עזרה.

ננתח מקרים שאינם קשורים ישירות לאלימות כלפי נשים, אך נוכל להקיש מהם לחובתנו להגיש עזרה למי שנמצא במצוקה.

נציג את הכתבה "[ניסוי חברתי](#)" ולאחר מכן נקיים דיון במליאה.

תקציר: כתבה ששודרה בשנת 2015 בחדשות ערוץ 2 שהציגה ניסוי חברתי שבא לבדוק כיצד עוברים ושבים מגיבים לאדם המצוי במצוקה.

שאלות לדיון לאחר הצפייה בכתבה:

- מה לדעתכם הניע את המשתתפים בסרטון לפעול לעזרה או לא לפעול?
- כיצד אתם חושבים שהיה צריך לנהוג?
- האם נכון לדעתכם הצורך בחוק שמחייב להושיט עזרה בעת צרה? האם אין זו חובתנו המוסרית? הסבירו.
- חוק "לא תעמוד על דם רעך" מחייב כל אדם להושיט עזרה לאדם אחר הנמצא לנגד עיניו, עקב אירוע פתאומי, בסכנה חמורה ומיידית לחייו, לשלמות גופו או לבריאותו, כאשר לאל ידו להושיט את העזרה בלי להסתכן או לסכן את זולתו. החוק מגדיר כי גם הזעקה של שירותי הביטחון (כיבוי אש, משטרה, מגן דוד אדום) נחשבת הצלה והושטת עזרה. הסנקציה לאי ציות לחוק היא קנס.
- האם לדעתכם עלינו לסכן את חיינו בהגשת עזרה? כפי שנעשה במקרה של [עדי גוזי](#) שסייעה לשירה איסקוב?
- מה הייתם עושים אם הייתם יודעים על מקרה כזה של אלימות בסביבתכם? מה היה מונע מכם להזעיק את כוחות ההצלה?
- [ראו: חוקים המחייבים הושטת עזרה בעולם](#)

חוקים בעולם

חוק השומרוני הטוב (קנדה, 2001)

במדינות אוסטרליה, קנדה, סין, פינלנד, הודו, אירלנד, רומניה, ארצות הברית ובריטניה, קיים חוק "השומרוני הטוב". מטרתו של החוק היא להגן על עוברי אורח מתביעה משפטית אזרחית (כספית) במקרה שיגישו עזרה ראשונה לאדם בסכנת חיים והלה יטען כי העזרה פגעה בו. בארצות הברית, הציגה תוכנית הטלוויזיה הפופולרית 'סיינפילד' פרודיה בנוגע לחוק.

להלן דוגמה לנוסח החוק, מהעיר אונטריו שבקנדה:

למרות החוק הבסיסי, אדם שמתנדב להושיט עזרה ללא ציפייה לפיצוי או בקשה לפרס או תמורה לא יהיה אחראי לתוצאות הסיוע שהושיט לאותו אדם המצוי בצרה.

Despite the rules of common law, a person described in subsection (2) who voluntarily and without reasonable expectation of compensation or reward provides the services described in that subsection is not liable for damages that result from the person's negligence in acting or failing to act while providing the services, unless it is established that the damages were caused by the gross negligence of the person.

2001, c. 2, s. 2 (1). [12]

חוק השומרוני הטוב (גרמניה)

בגרמניה, מאז שנת 2013, מוטל עונש כספי (על פי סעיף 323 ג לחוק העונשין הפלילי) על אדם שלא הושיט עזרה לאדם במצוקה (בדומה לישראל).

עם זאת (בדומה לקנדה ולמדינות נוספות), החוק פוטר את מעניק הסיוע מהעמדה לדין פלילי או אזרחי, גם אם ניסיון הגשת העזרה לא הצליח. בנוסף, אנשים המספקים עזרה ראשונה מכוסים בביטוח התאונות הסטטוטורי הגרמני במקרה שהם סובלים מפגיעה, מהפסדים או מנזקים כתוצאה מכך.

לחלן כתבה עם דוגמה להעמדה לדין של אזרחים גרמנים שנמנעו ממתן סיוע.

חוק לא תעמוד על דם רעך (ישראל, 1998)

בשנת 1998, חוקקה הכנסת את חוק "לא תעמוד על דם רעך".

את חקיקת החוק הוביל ח"כ חנן פורת, יו"ר ועדת חוקה חוק ומשפט בכנסת ה-14, וכך כתב בדברי ההסבר לחוק:

"הצעת החוק באה לעגן בחקיקה הישראלית את הערך המוסרי והחברתי שמקורו בתורה".

עד לחקיקת החוק, לא הייתה במדינת ישראל חובה כללית להצלת נפשות, אלא רק כזו שהוגדרה לקבוצות ספציפיות באוכלוסייה (הורים ביחס לילדיהם, כבאים באירוע חירום, סיוע לנפגעי תאונות דרכים).

החוק מחייב כל אדם להושיט עזרה אחר הנמצא לנגד עיניו, עקב אירוע פתאומי, בסכנה חמורה ומיידית לחייו, לשלמות גופו או לבריאותו, כאשר לאל ידו להושיט את העזרה בלי להסתכן או לסכן את זולתו. החוק מגדיר כי גם הזעקה של שירותי הביטחון (כיבוי אש, משטרה, מגן דוד אדום) נחשבת הצלה והושטת עזרה.

חוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998*

חובת הצלה והושיטת עזרה

1. (א) חובה על אדם להושיט עזרה לאדם הנמצא לנגד עיניו, עקב אירוע פתאומי, בסכנה חמורה ומיידית לחייו, לשלמות גופו או לבריאותו, כאשר לאל-ידו להושיט את העזרה, מבלי להסתכן או לסכן את זולתו. (ב) חמוריו לרשות אדם אחר חובל להושיט את העזרה הנדרשת, ויראותו כמי שהושיט עזרה לענין חוק זה; בסעיף זה, "רשות" - משטרת ישראל, מגן דוד אדום ושירות הכבאות.

החור הצבאות והשלומי נזק

2. (א) חוראת סעיף 5 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979, יחולו גם כאשר המוכח פעל מכוח חובתו על פי חוראות סעיף 1. (ב) בית המשפט רשאי לחייב את מי שגרם לסכנה שהניזול נקלע אליה, לרבות את הניזול עצמו אם גרם לסכנה זו, לשפות את מי שהושיט עזרה בהתאם לחובתו לפי חוראות סעיף 1 על החוצאות והתשלומים הסבויים שהוציאו.

שנירות דינים

3. בכפוף לחוראות סעיף 2(א), אין בחוראות חוק זה כדי לגרוע מחוראות כל דין.

ענישין

4. העובר על חוראות סעיף 1 לחוק זה, דינו - קנס.

ביצוע

5. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

תחילה

6. תחילתו של חוק זה בתום 90 ימים מפרסומו.

ענין נתנהר	ענין חננו
ראש הממשלה	שר המשפטים
ענין נתנהר	ענין נתנהר
ענין נתנהר	ענין נתנהר

